

korosztály: középiskola
 létszám: osztálylétszám
 időtartam: 2*45 perc
 Téma: közösségi média

gyakorlat neve	idő	megjegyzések	eszközök
Szóasszociáció	5 perc	-	kréta/ csomagolópapír, filcek
Keretek ismertetése	5 perc	- Partneri viszony a beszélgetők között - Sokszínű vélemények elfogadása - Megbélyegzésektől, személyeskedéstől mentes párbeszéd	megírt csomagolópapír, filcek
Vörös tenger	10 perc	Tengerpart / hegyi túra Rántott hús / pizza Vanília fagyi / csokifagyi Harry Potter / Gyűrűk ura Film / sorozat Kakaós csiga közepe / széle Telefon / messenger Netflix / HBO go Tiktok / Instagram ...	-
Érvlabda	10 perc	A nyár jobb, mint a tél. Vidéken élni jobb, mint városban. A matematika tantárgy fontosabb, mint a történelem.	labda
Véleményvonal, Két és négy- sarkos vita	15 perc	A valóságshow-k több kárt okoznak, mint amennyi haszonnal járnak. Rendben van, ha egy közszereplő moderálja a saját posztja alatti kommenteket. A közösségi médiában cenzúrázni kellene az álhíreket terjesztő oldalakat.	Teljesen egyetértek / Egyáltalán nem értek egyet / Részben egyetértek / Részben nem értek egyet lapok
szünet			

Japán foci	5 perc	-	labda
Jövőkerék	20 perc	Ha nem lenne közösségi média, akkor ...	példa kiírva, bemutatva (minta a Dilemma-Disputa-De mokrácia könyvben) csomagolópapírok és filcek
Jövőkerekek bemutatása, tanulságok levonása	15 perc	-	-
Ujjbarométer	5 perc	-	-

Ajánlott módszertani kiadványok a DIA-tól vitafoglalkozások megtervezéséhez és megvalósításához:

- Gondolkodjunk 3D-ben! <https://i-dia.org/shop/#gondolkodjunk>
- Dilemma, Disputa, Demokrácia <https://i-dia.org/shop/#dilemma>

Gyakorlatok leírása

Szóasszociáció

Egy asszociációt indító szót követően (internet, média, online, közösségi média ... stb.) a csoport feladata erre a szóra asszociálni. Bármit mondhatnak, ami erről az egy szóról eszükbe jut. Előnyös, ha ezeket felírjuk a táblára / csomagolópapírra.

Célok: témára hangolás

Reflexiós kérdések: Milyen jellegű szavak kerültek fel? Mi az, ami többször szerepel? Miért lehet ez?

Tipp: A reflexiós kérdéseket nem mindig kell erőltetni, csak ha a foglalkozás vezetőjeként úgy érezzük, van benne mélyítésre, további tanulságok levonására lehetőség.

Keretek ismertetése

Érdemes akár ki is írni ezeket az alapokat, vagy akár hozzá tenni még, amit a csoport magáénak érez és betartható. Beszéljük végig, hogy melyik pont mit jelent a csoport számára, milyen példát tudnak hozzá, s mindegyikbe beleegyeznek-e mindenki? Ha igen, írják is alá a diákok és a csoport vezetője is.

Célok: biztonságos légkör megteremtése

Vörös tenger

Eldöntendő kérdéseket teszünk fel a csoportnak, és ez alapján kell a csoportnak egyik, illetve másik oldalra állnia. Pl. Tél vagy nyár? Rántott hús vagy pizza? Tengerpart vagy hegyek? ... Körülbelül 6-8 kérdést lehet feltenni. A kérdéseket mindig nézzük át, írjunk hozzá, vagy vegyünk el annak megfelelően, hogy kiknek visszük a gyakorlatot.

Célok: Egymásra hangolódás, saját vélemény kifejezése

Érvlabda

A foglalkozás vezetője mond egy tételmondatot, és elindítja a gyakorlatot azzal, hogy a labdát a csoport egyik résztvevőjének dobja. Megkéri őt arra, hogy mondjon egy érvet a tételmondat mellett / vagy ellen. Miután elhangzott a felkért résztvevőtől az érv, a résztvevő a labdát továbbdobja valaki másnak, és megkéri, hogy mondjon egy érvet a tételmondat mellett / vagy ellen (szabadon dönthet). A játék így folytatódik (az érvek nem ismétlődhetnek). Ha a téma kifulladásig tart, akkor a foglalkozásvezető megállítja az érvlabdát és egy új témát vezet be.

Cél: egymásra figyelés, egymás véleményének megismerése, kommunikáció, érvelés

Véleményvonal

A képzeletbeli vonal két szélső végpontja: teljesen egyetértek, illetve egyáltalán nem értek egyet. A feladat a különböző állítások mentén rendeződni és érveket megfogalmazni.

Cél: egymásra figyelés, egymás véleményének megismerése, kommunikáció, érvelés

Tipp: használható maszkoló szalag / kötél a vonal láttatására.

Négy- és kétsarkos vita

Kihelyezzük a választási lehetőségeket (egyetértek, nem értek egyet, inkább egyetértek, inkább nem értek egyet) a helyiségben (például négy sarokban), mondunk egy állítást és megkérjük a résztvevőket, hogy foglalják el a véleményüknek megfelelő helyet a teremben. Lehetőséget adunk a vitára, bátorítsuk a résztvevőket arra, hogy az előzőekben gyakoroltak alapján próbáljanak érvelni és cáfolni.

Körülbelül 5 perc után (vagy amíg a diákok szívesen hozzáadják a véleményüket a témához) lezárjuk a vitát és egy új állítást mondunk, de ezúttal kivesszük az "inkább" lapokat, így csak két álláspont (egyetértek, nem értek egyet) közül lehet választani. Újra hagyjuk, hogy a résztvevők vitázzanak (ha a tételmondat nem vált ki nézetkülönbséget vagy nagyon hamar kifulladás, akkor áttérünk egy másikra).

Cél: egymás véleményének megismerése, kommunikáció, érveléstechnika

Reflexiós kérdések: A vita feldolgozása: beszélgessünk arról, milyen volt ez a három vitahelyzet, ki hogyan érezte magát, mennyire voltak elégedettek az érvekkkel, mennyire volt könnyű vagy nehéz a feladat? Kérdezzük a résztvevőket arról, milyen érzés volt oldalt cserélni? Beszélgessünk arról, mi lehetett ennek a jelentősége? Miért fontos, hogy beleéljük magunkat a tőlünk ellentétes vélemények érveibe? Miért nehéz, vagy éppen könnyű ez? Beszélgessünk arról, hogy az emberek mennyire hajlandóak megváltoztatni a véleményüket valamilyen témában? Ők mikor hagyták magukat meggyőzni valamiről?

Tipp1: A harmadik körben, a kétsarkos vitánál újra mondunk egy állítást, megvárjuk, hogy a résztvevők elfoglalják a helyüket a két álláspont közül valamelyiken, de mielőtt belekezdenének a vitába a két papírt kicseréljük a két oldal között, így aki az egyetértek oldalt választotta, annak most a tételmondat ellen kell érvelnie. Adjunk időt a résztvevőknek, hogy érveken gondolkodjanak, még ha az nehéz is elsőre.

Tipp2: Érdemes kinyomtatni / felírni a tételmondatokat.

Tipp3: Ne engedjük a kétsarkos vitánál középre állni a résztvevőket.

Japán foci

A csoport egy körbe áll, úgy, hogy mindenki lába terpeszben van, és a szomszédja lábát érinti. Elindítunk egy labdát. A cél, hogy csak kézzel érintve átgurítsák egymás lába között a labdát. Akinek a labda átgurult a lába között kiesik, így a kör is szűkül.

Cél: energetizálás

Eszköz: gumilabda

Jövőkerék

1. Alakítsunk két csoportot (A és B csoport), és mindkét csoportot lássuk el egy-egy nagyméretű csomagolópapírral, ill. színes filctollakkal.
2. A csomagolópapír közepére írjunk fel egy *ha..., akkor* kezdetű állítást például azt, hogy:

Ha nem lennének autók, akkor... , de bármilyen, a feldolgozni kívánt vitatémához kapcsolódó állítás megfelel, pl.:

- Ha nem lenne kötelező iskolába járni, akkor...,
 - Ha mindenki szelektíven gyűjtené a szemetet, akkor...,
 - Ha minden ember egyforma lenne, akkor...,
 - Ha minden fiatal önkénteskedne, akkor... stb.
3. Az A csoportban gondolják végig, milyen hasznos következményekkel járna, ha valóban nem lennének autók, és válasszák ki a szerintük 4 legfontosabb ilyen következményt. A B csoport gondolja végig, milyen negatív következményekkel járna, ha nem lennének autók, és válasszák ki a szerintük 4 legfontosabbat.
 4. A csoportok írják fel a kiválasztott következményeket a saját csomagolópapírjukra a középső állításból kiindulva.
 5. Ezután a következmények következményeit dolgozzuk fel: a csoportok gondolják végig, hogy az előbb általuk kiválasztott következmények milyen további eredményekkel járnának (hasznos eredményekkel az A csoportban, negatív eredményekkel a B csoportban). Válasszák ki ezek közül a szerintük 2 legfontosabbat és írják fel a papírra. Így a kiinduló feltételezésünket elemezve, tehát azt végiggondolva, hogy nincsenek autók, már 8 következménynél járunk mindkét csoportban.
 6. Folytassuk a gyakorlatot azzal, hogy a csoport újabb következményeket keresnek a már meglévőkhöz.

7. A csoportok mutassák be az általuk készített Jövőkereteket, a másik csoport pedig értékelje a munkájukat:

- helyesen következtettek-e?
- reálisak-e ezek a következmények?
- valóban van-e kapcsolat a kiinduló feltételezés és a 3. szintű következtetések között?
- hogyan egészítenék ki a „jövőkeret”?

8. Most cseréljük ki a Jövőkereteket az eredeti csoportokban (az A csoport a B csoport lapjával dolgozik tovább).

Az A csoport fogalmazzon meg 3 érvet a Jövőkerék alapján arról, hogy miért nem kellene az autót betiltani. A B csoport fogalmazzon meg érveket a Jövőkerék alapján arról, hogy miért kellene az autót betiltani.

9. A csoportok mutassák be az érveket.

A gyakorlat vezetésénél vegyük figyelembe a következőket:

- olyan feltételezésből induljunk ki, ami kiegyensúlyozott, tehát elképzelhetőek pozitív és negatív reális következményei egyaránt;
- hagyjunk teret a résztvevők szabad ötletelésének, de ezt igyekezzünk mederben tartani: ne hagyjuk, hogy a szélsőségek, irreális következtetések irányába menjenek el;
- ha mégis irreális következtetésekhez jutnának (pl. ha nem lennének autók, akkor nem lenne dugódíj, akkor az önkormányzatok bevételei csökkennének, akkor nem lenne pénz a műemlék épületek felújítására, akkor megcsúnyulna a város, akkor nem jönnének a turisták, stb.), akkor mindenképp értékeljük ezeknek az oksági láncoknak a minőségét: biztosan jól következtettünk-e: Az épületek felújítását valóban a dugódíj finanszírozza? Valóban reális a kapcsolat a két jelenség között? Hol csúszhatott el a következtetési lánc?

Célok: Egy változás pozitív és negatív, közvetlen és közvetett következmények megtalálása, mérlegelése

Tipp: Osztálylétszám esetén érdemes 2-2 csoportba (2 pozitív és 2 negatív következmények) osztani a gyerekeket. Egy csoportban ne legyenek többek 6 embernél.

Ujjbarométer

A foglalkozás vezetője megmutatja felfelé mutatva a mutatóujját, és azt mondja, az jelenti azt, hogy teljesen egyetértenek / pozitívan értékelik a résztvevők az adott állítást. Majd lefelé mutat vele, és azt mondja, ez, hogy nem értenek egyet / negatívan értékelik a résztvevők az állítást. És a kettő között természetesen beállítható átmenet is.

Az alábbi kérdéseket javasoljuk:

- Hogy érezted magad a mai alkalmon?
- Hasznosnak tartottad-e az alkalmat?
- Legközelebb is részt vennél-e hasonló foglalkozáson?

Célok: összegzés, lezárás